

Telefon Muhabbeti

– REİS-1 · 11 Ocak 2013

TELEFON MUHABBETİ

İsmail Bey, kırtasiyeye adımını atar atmaz çayları he-men söyledi. Kötü alışkanlıklarına hemen el uzattılar. Bu, bir araya geldiklerinde sohbet ortamlarının alışlagelmiş süslerinden biriydi.

İsmail:

- Bıktım abi, bu pornografik dergileri satmaktan. Ben satmaktan utanıyorum, el âlem almaktan utanmıyorum. Kökü çıksın, onun kazandıracağı paranın, diyerek yine yakınıyordu.

Çayların gelmesi, İsmail'in yakınmasını baltaladı. O da bir sandalyeye ilişti. Yer yer değişik fakat genelde bağlantıları kopuk konuşmalar, birbirini takip ediyordu. Konuşmalar ve bakışmalar bir ara sustu. Turgut, hiç boş durmuyordu. Zihninde tezgâhların yerlerini değiştiriyor, rafları sil baştan yeniden düzenliyordu. Onları siliyor, göz zevkinin tatmin olması için bütün yenilikleri yapıyordu. Bir çıkış noktası bulamadığında başını sağa, sola, öne ve geriye doğru çevirmesi zihnindeki yorgunluğu ve keşmekeşliği giderememesinin bir ispatıydı. Onun problemi ve kaygısı estetikle idi, kompozisyonla idi.

Turgut:

- Memlekete tayinim çıktığı zaman böyle bir kırtasiyemin olmasını istemişimdir. Maalesef bu emelimi bir türlü gerçekleştiremedim, dedi İsmail'e.

Bu söz, problemi çözme yerine, üzerini bir an toprak yığınyla daha da örttü. Küçük bir sükût kıvrımından sonra İsmail:

- Memleketine tayini çıkan hangi öğretmeni gördüysem hep senin gibi söylüyor, her nedense. Fakat bunların çok azı, bu emelini gerçekleştirebiliyor. Bu işler, görüldüğü kadar öyle kolay değil. Sezonluk bir iş bu. Balık gibi mevsimi var, anlayacağın. Sezonunda parayı vurdun vurdun, yoksa yıkılır gidersin.

- ...

- Biz, birilerinin hamallığından başka bir şey yapmıyoruz. Kirası, telefonu, elektriği... Üç gün sonra da yakana maliyeciler yapışır. Büyük şirketlerin kaçırdıkları vergiyle benim kaçırdığım vergi, oranlanınca miktar bakımından aynıdır.

Turgut, sadece başını sallıyordu. Onun söylediklerini kabullenmiş görünse de bunu gerçekleştiremediği için üzüntü ifadeleri, yüzünde mahzun mahzun dolaşıyordu.

- Niye öyle söylüyorsun, dedi İsmail'e.

- Üretim ve istihdama yönelik değil de ondan.

- Üretim ve istihdamı birileri yapacak ki siz de onlara pazar olabilesiniz. Talep ve pazar olmadıktan sonra, müşteri olmadıktan sonra ne işe yarar ki?

- Ben onu kastetmedim. Yani beldemizin kalkınabilme-si için, üretim ve istihdamın olması gerektiğini vurgulamak istedim.

- O zaman haklısın. Söylenecek bir şey yok tabii ki.

Gazete müşterileri geldikçe İsmail, ayağa kalkıyordu. O ise mesleğin püf noktalarını kapabilmek için onu gözlemliyordu. Zihin platformunda eşyaların yerlerini değiştirmesini sürdürüyordu. Kırtasiye

malzemelerinin olduğu rafların en üstündeki valiz ve çantaları vitrine, çapraz köşedeki boş yere de kitapların bulunduğu ayaklı panoyu yerleştirdi. Kartonların bulunduğu rafların üstü boş olduğundan oraya da mukavvaları koydu. Serseri bir görünüm sergileyen arkasındaki oyuncakları, düzgünce yerleştirdi. İçinde rahat vermeyen düşünce platformundaki valiz ve çantaların yerlerini değiştirme konusundaki fikrini İsmail'e söyledi.

İsmail:

- Haklısın. Onlara bir türlü yer bulamadım. Gel, sana şu evrak çantasını satayım, dedi.

İsmail, esnaf ağzıyla konuştuğundan esnaflık yeteneğini sergilemekte gecikmemişti. Yine de çantayı gözleriyle süzmeden edemedi Turgut. Aslında canı da istemiyor değildi böyle bir çantayı. Buna rağmen:

- Benim var, sağ ol! Fakat sapı kopacak gibi. İyi bir tamirden sonra, onu kullanmamak için hiçbir sebep yok.

İsmail, yine de üsteledi esnaf kafasıyla. Fakat Turgut, hiç ikna olacak gibi değildi. Baktı istediği olmuyor, bu durum karşısında Turgut'a Mehmet Akif'ten şu sözü nakletti: "Eski, eskidiği için değil; işe yaramadığı takdirde atılır. Yeni, yeni olduğu için alınmaz; gerekli olduğu takdirde alınır."

Bu esnada cep telefonu almak için gazete ve sertifika almaya gelenlerin işlerini görüyordu. Turgut'un dikkatini çeken şey, sertifika almayı hiç ihmal etmeyip gazete okuma ihtiyacı hissetmeyenlerdi. Hatta kuponunu alıp gazeteyi burada bırakanlar, dikkatinden hiç kaçmamıştı. Bu nedenle şaşkınlığını gizleyemedi. Ne üzücü bir tablo idi ki insanımız, gazete okuma düşkünü değil de promosyon düşkünü idi. Hatta gösteriş budalasıydı. Çağın ve yeniliğin basamaklarını yanlış yerlerden, yanlış adımlarla tırmanmaya çalışmakta idi.

İsmail:

- Sen almıyor musun cep telefonu, dedi.

Bu soruya İsmail'in az önce verdiği cevapla karşılık verdi. Turgut, ona her ne kadar hak verse de:

- Daha öyle ucuzlayacak ki!.. Günlük beş yüz bin liraya insin, o zaman ben de alacağım, dedi.

Bu söz karşısında İsmail, kendi edindiği prensibin çerçevesinden bir an bile ayrılmadan:

- Daha ne! Bedava verecekler, bedava, dedi.

İsmail, hatta bazılarının karı kız muhabbeti yapmak, birilerini rahatsız etmek için telefon aldığını ve bu tür insanlara inat ve gıcıklık olsun diye kendi telefonunu sattığını söyledi Turgut'a.

Turgut, esnafı fazla meşgul etmemenin gerektiğinin bilincindeydi. Müsaade istemek için ayağa kalktı.

Alaya bürünmüş bir tebessümle ona:

- Bizden utanıp da Bulvar gazetesi veya poşetlik dergi alamayan müşterilerin olabilir, dedi.

İsmail:

- Yoook!.. Ne münasebet? Onların müşterisi zaten bellidir. Abone gibidir onlar, diye karşılık verdi mesleğindeki engin tecrübe ve kendisine olan sarsılmaz güveniyle aynı onun gibi bir yüz ifadesiyle.

Turgut, bu cümlelerin ardından diğer vagonların da rayından çıkmadan geleceğine emin olduğu için oturmayı tercih etmedi. Aynı yüz ifadesiyle ayakta dinleme nezaketini gösterdi.

İsmail kızarak ve bozarak:

- Geçenlerde bir genç geldi. "Abi! Dergi var mı?" dedi. Ben "Var!" dedim. Ekonomi mi istersin, edebiyat

mı istersin? Yoksa borsa mı istersin? Bu genç, ıkıla sıkıla “Abi! Dergi diyorum, dergi. Dergi işte... Hani... Anlasana be yağ!” Ben anlamazlığın ayağını kırdım ve bir tane verdim.

- Bu memlekette utana sıkıla muzır neşriyat alabilenler hâlâ var. Hadi hayırlı işler, dedi Turgut.

O esnada Cevdet gelmez mi? “Hayırdır, ne konuşuyorsunuz öyle? Muhabbetiniz pekiyi görünüyor da.”

- Senin bildiğin şeylerin muhabbetini yapıyorduk, dedi İsmail.

İkisi de birbirine karşılıklı tebessüm attı. Turgut, karşılıklı tebessümün altında bir baklanın olduğunu hissetti. Oturmayı yine yeğlemeyerek “Otur!” ısrarlarını geri çevirdi. Cevdet’e sessizce bu kirli tebessümün sebebini sordu.

Cevdet:

- Ben, sana sonra anlatırım, diye şimdilik kulağına fısıldadı sadece.

- Sen gidiyordun her halde. Hayrola bir işin mi var?

Turgut, Cevdet’in bu sorusuna cevap vermedi; başını sallamakla yetindi. İyi muhabbetler dileyerek kırtasiyeden ayrıldı.

Turgut, ana caddede bir tur attı. Biraz daha vakit katili olması gerekiyordu. Böyle bir fikre tam anlamıyla saplanmış değildi aslında. Kendisine yakın bulduğu ve karakterinden dolayı muhabbet beslediği esnafı arada bir yokluyor, onlarla fikir alışverişinde bulunuyordu. Bunlardan biri olan Yaşar, o-nu çağırıyordu:

- Gel!..

Hal hatır sormalardan sonra kırtasiyede okuyamadığı gazetelere, burada göz atmaya başladı. Az sonra postanede çalışan Nurettin Bey çıkageldi. Onu çocukluğundan beri tanırdı. Yirmi küsur senedir, burada çalışıyordu. Kafasındaki açıklık mesafesi ve yanaklarındaki çukurlaşmalar artmış, alnında yaşlılık izlerinin çizgileri ayan beyan sıralanmıştı.

Turgut, sırta kadem basmış geçmişin derin izlerinden birini bu adamı görünce bir dedektif hassasiyetiyle ortaya çıkartırdı. Bunu söylemeye birkaç kez teşebbüs ettiyse de koskocaman bin bir cesaretsizlik yükü omuzlarına çöker; sanki bir bez parçası, ağzını tıkarı. Bir yolunu bulup bunu bu adama bir türlü açamazdı. Aynı anlardan birini daha yaşıyordu şimdi.

Konuşmalar her ne kadar birbirini gölgelemeden devam etse de konu, telefon muhabbetine bir türlü gelmiyordu. Yaşar bile taşı gediğine koyacak ve Turgut’un yüreğine biraz-cık da olsa su serpecek telefon konusuna bir türlü anahtar sokmuyordu.

Turgut, güneş gibi parlayan anahtarın kendisin-de olduğunu düşündü.

- Nurettin Abi! Emekliliğine çok mu daha, diye sordu.

Nurettin, kendisiyle ilgili bir şey sorulduğu için çok sevinmişti.

- Az kaldı. İki sene var yok, dedi.

Turgut:

- Benim çocukluğumdan beri buradasınız. Artık buralı biri gibi oldunuz. Zannedersem ben orta üçe geçeliden beri buradasınız, dedi.

Son söz, onu bir sel gibi geçmişine doğru sürükledi. Gözlerini, onun üzerinden ayırmamaya özen gösteriyordu. Nurettin Bey bir çırpıda burada geçirdiği yılları, hiç yorulmadan saymış gibiydi. Oturduğu yerde yorulmuş gibi değil de işinden gayet memnun, kendisinden yılların tecrübesiyle eminmiş gibi duruyordu.

- Tam yirmi üç sene oldu. Dile kolay. Tam yirmi üç sene, dedi.

Taşı gediğine koymanın şimdi tam sırasıydı. Söylemeliydi ona artık. İçindeki ukdenin yıllarca süren hamallığını yaşamaktansa, söyleyip bu hamallıktan kurtulmalıydı. İçinde uyanan bir devi, yıllardan sonra fırlatıp çıkartmalıydı dışarıya. Aldığı derin nefesleri, birkaç kez tekrarladı. Nefesini kontrol etti. Kendisine bir çeki düzen vererek:

- Çocuk sayılırdım. 1984 yılı idi. O yıllarda böyle otomatik değildi telefonlar. Fişleri takıyordun, saatlerce bekletiyordun. Bir gün ben, senin "Görüşebilirsin." cevabını beklerken sıkıntıdan patlamıştım. "Bizim telefon hâlâ çıkmadı mı? Ne zaman görüşeceğiz?" diye sorduğumda sen bana "Kapat lan o telefonu!" diye bağır mıştın. Bana bağırman, hele hele "Lan!" diye hitap etmen çok zoruma gitmişti. Bunu hiç unutamıyorum. Unutamadığım gibi sana söyleme cesaretimi gölgelerden, yıllarca kurtaramadım. Bunun sebebi biraz saygımızdan, biraz gizli bir nefretten, biraz bin bir parçaya bölünmüş cesaretsizlikten ve biraz da kalp kırmamak için. O yüzden yıllarca açığa vuramadım bunu.

Turgut, artık daha rahat nefes alıp verebiliyordu. Üstünden ağır bir yük kalkmıştı. Yıllarca taşına taşına ağırlaşan ve belleğinde derin izler bırakan bir yükten kurtulmuştu nihayet. Nurettin Bey, beyaz tenli biriydi. Ne hikmetse yanakları kıpkırmızı kesiliverirdi bazen. Yanaklarında yine aynı durum vardı. Muhatabına karşı doğan cevap hakkını kullanmak, biraz muhatabının gönlünü alabilmek ve bir kırığı yıllar sonra tamir etmek adına:

- Haklısın. Hem de çok haklısın. Yerden göğe kadar haklısın. "Lan!" diye hitap ederek bağır mış, seni kırmış olabilirim. Çok çok, tekrar tekrar özür dilerim.

Turgut, bu şahsın lafını kesme ihtiyacını hissederek:

- Kalp kırmak veya bu kadar yıldan sonra size hesap sormak için söylemedim bunları, dedi.

Nurettin:

- Anlıyorum hocam! Tekrar tekrar özür dilerim yine. Ama biraz anlayışla karşılanması gerekirdi. Çünkü... Çünkü o zamanlar, dediğin gibi böyle telefonlar yoktu. Fişler takılıyordu, görüşmeler çok geç gerçekleşiyordu. Hatta vatandaş, bu kadar beklemektense uzak mesafeye gidip geliyordu. Bizim için çok yoğun ve stresli bir ortamdı. Birisine kızmışım, sana patlamışım. Lütfen kusura bakma! Adam hâlâ psikolojik bir baskı altındaydı. Turgut, bunu hafifletme ihtiyacı hissederek bir görev akdine sarıldı. Onu, bu mayınlı tarladan uzaklaştırmaya çalıştı. Bütün uğraşlarına rağmen laf, yine de telefon üzerine bir çark gibi dönmeye devam ediyordu.

Turgut:

- Oldum olası, hiç sevemedim telefonları. Bir nefretim var onlara karşı. İstanbul'da okurken Hasanpaşa'dan, Acıbadem'den ta Kadıköy'e telefon etmeye yürüyerek giderdim. Sıraya giriyorsun, saatlerce bekliyorsun... Anan, baban gelecek de görüşeceksin. Bazen hatlar kesilir, bazen hatlar karışır. Komşular, üstüne üstlük somurtuyorlarmış bu duruma. Sonradan görme bunlar ya, -cahillikten de olsa gerek- kendilerine para yazıldığını zannederlermiş. Şimdi... Şimdi her tarafta telefon... Cep telefonları peynir ekmeği gibi satılıyor, dedi tekrar geçmişi kurcalayarak.

- ...

- Ben telefon aldığım da bundan üç yıl kadar önce, bana makinesi ve hattıyla yirmi beş milyona geldi. İnsanımız ilk radyo, teyp çıktığında şaşkınlıkla karşıladığı ve saflığını sergilediği gibi davranmadı telefona.

Ufacık çocuk bile ilgi gösteriyor ona. Hatta bu konuda kandırmakta bile zorlanıyoruz onları. Aslında Türkiye’de bütün bunlar, “Telekomünikasyon” sözüyle başladı. Bu gelişmelerin yirmi-yirmi beş yıl önce olması gerekirdi, diye sürdürdü konuşmasını.

Bu ibaresinin geçtiği yerde hiç tahammül edemedi Nurettin Bey.

- Hayır, ne münasebet? Bir şekilde olacaktı bunlar zaten, dedi.

Alevlenmeye körükle gidip kaşları daha da çattırmanın bir anlamsızlık olacağını düşünen Turgut:

- Ben, burada propaganda falan yapmıyorum. Bu gelişmelerin çok önceleri şu veya bu ismin yapması gerektiğini vurguluyorum. Asıl amacım, bir şahsı ismiyle veya icraatıyla ön plana çıkarmak değildir, diye karşılık verdi.

Nurettin Bey, bu laflardan sonra tatmin olmuş olmalı ki:

- Tamam o zaman, dedi.

- Yoksa bir ismi ve icraatlarını ön plana çıkarmak, çok yanlış olur. Bu konuda hemfikiriz o zaman, diyerek sürdürdü konuşmasını.

Bir çay muhabbeti daha noktalanmıştı. Nurettin Bey, tekrar özür dileyerek iyi dileklerle baş başa bıraktı onları. Az sonra da Turgut kalktı. Turgut, birtakım sorularla güreşmeye devam ediyordu. Acaba Nurettin Bey’in bu ibareye niçin alerjisi vardı? Acaba bir yerlerde kendisi de mi hatalı davranmıştı? Acaba yıllar sonra bir yarayı tekrar mı kaşımıştı? Ona göre: “Para yok. Devletin parasını çarçur ediyorlar.”

gerekçeleriyle Boğaz Köprüsü’ne, Vatan Caddesi’ne karşı çıkanlarla bilim ve teknolojiye, çağdaşlaşmaya şeytan ve gâvur icadı safsatasıyla karşı çıkanlar aynı zihniyetteki kişilerdi. Gelişmemişliğin temelinde bunlar vardı aslında.

Şu da inkâr edilemez bir gerçektir ki her iki kesim de teknolojinin bu nimetleriyle içli dışlı olmakla kalmıyor, bunların birer parçası haline geliyordu. Hiçbir kesim, şahıs veya kurum, bağnaz olmamalıydı. Hatta bununla körü körüne suçlanmamalıydı.

Turgut, döndü; dolaştı, yine kırtasiyeye geldi. Cevdet, hâlâ oradaydı. Kendisini tekrar çağırdılar. Esnafı bazen çay hesabından kurtarmak, onlara minnet duymamak için bu sefer çayları kendisinin söyleyeceği konusunda ısrar etti.

İsmail:

- Mümkînâtı yok, dedi.

Sonra Turgut’un samimiyet dolu ısrarlarını kıramadı ve ona “Peki!” dedi. Cevdet’in ve Sami’nin de aynı şekilde yaptığını aktardı İsmail.

- Sizin gibi iyi ve düşünceli müşterilerim oldukça ben...

Gerisini daha fazla getiremedi. Bir süre sonra İsmail’i ve kırtasiyesini kendi başına bırakarak ayrıldılar buradan. Turgut’un estetik ve kırtasiyeyle ilgili hayali, buradan dışarıya çıkamadı.

Turgut:

- Sonra anlatırım dediğin şey neydi, diye sordu giderken Cevdet’e.

- Sen, Bulvar deyince benim aklıma nişanlıyken bir olay geldi, dedi Cevdet, merdivenleri çıkarken.

- Hele bir anlat bakalım, dedi Turgut.

- Yeni nişanlıydım. Bir gün ilçeden köye giderken hiçbir araba denk gelmedi. Ben, yürüyerek gidiyordum. Yolda Bulvar gazetesinin ekini buldum. Bu kadar yolu, can sıkıntısıyla tepeceğime onu meraktan okuya

okuya giderken dalıp gitmişim. Hatta sonra bir araba denk geldi de ben ona ısrarlar yürüyeceğimi söyledim. O kadar yolu Bulvar yüzünden yürüdüm, senin anlayacağın.

Turgut, onu kapısının önünde evine emanet ederek kalan basamakları çıkmaya başladı. Ve böylece bugün de zamanın katili olmuştu ama insanlarla uzlaşabileceği müşterek noktaların olabileceği, muzır neşriyatın gençleri yozlaştırmak için destekle yayınlandığı dersini çıkarmıştı kendisine.